
Vorbereiding Vlaams onderzoek naar het incident

Naar aanleiding van de actuele vraag in het Vlaams Parlement op 22 november 2017 heeft de bevoegde minister van Cultuur een onderzoek bevolen naar VOEM. De minister heeft verklaard dat de organisatie een eerlijke kans krijgt en recht had op verdediging.

VOEM heeft aangekondigd dat ze in alle openheid haar medewerking aan het onderzoek verleent.

1. Verslag van het incident

Voor het incident

De vrijwilligster die de lessenreeks organiseerde met de gastspreker Ali Hourri, alias broeder Alkhatab, leerde VOEM kennen door haar vrijwilligerswerk. Zo nam de vrijwilligster op 11 januari 2017 contact op met VOEM met de vraag om mee te werken aan een nieuwe burgerbeweging: Plan A. Op 16 januari 2017 zat ze samen met 2 medewerkers in Antwerpen om het project toe te lichten. De bedoeling van de actie was o.a. om een kring van mensen te maken rond Antwerpen. Hiervoor werden verenigingen ingeschakeld om mensen te mobiliseren. VOEM besloot om partner te worden in het project. Via de kanalen van VOEM werden mensen gemobiliseerd om deel te nemen (<http://www.ademloos.be/nieuws/antwerpenaars-omarmen-plan>). De actie van de kring van mensen vond uiteindelijk plaats op 30 april 2017.

In januari kwam een vacature vrij voor een deeltijdse functie als educatief medewerker in Antwerpen. De vrijwilligster solliciteerde voor deze functie. Het sollicitatiegesprek vond plaats op 30 januari 2017. Hoewel de vrijwilligster een sterke geëngageerde kandidaat was met een breed en divers netwerk, werd ze niet weerhouden. Ze gaf wel aan haar engagement als vrijwilliger voor VOEM te willen opnemen.

Op 26 april 2017 hebben de voorzitter van de raad van bestuur van VOEM en de vrijwilligster een vergadering gehouden. De vrijwilligster zou samen met enkele geëngageerden socio-culturele activiteiten willen opzetten in Antwerpen waarvoor ze

ondersteuning zou wensen van VOEM. Uit deze groep geëngageerden zou dan op termijn een nieuwe afdeling 'Maatschappelijke Activering' kunnen groeien.

En zo werden onder leiding van de vrijwilligster verschillende activiteiten georganiseerd. De activiteiten waren gericht op cultuur, identiteit en maatschappelijke participatie:

- 1) Activiteit 1: 'Uitstap naar Medina Expo' op 14 mei 2017
- 2) Activiteit 2: 'VOEM op Borgerrio' op 20 mei 2017
- 3) Activiteit 3: 'interlevensbeschouwelijke Iftar' in Onze-Lieve-Vrouw Kerk ter Sneeuw in Borgerhout op 3 juni 2017
- 4) Activiteit 4: Uitstap Zoo Antwerpen op 2 september 2017
- 5) Activiteit 5: Verkoop azaleaplantjes tvv Kom op Tegen Kanker
- 6) Activiteit 6: Lessenreeks door gastspreker Ali Hourri die startte op 19 september 2017
- 7) Activiteit 7: VOEM boekenclub: bespreking van het boek 'De profeet' van 'Khalil Gibran' op 25 oktober 2017

Voor de derde activiteit, de interlevensbeschouwelijke iftar, was een groot succes. Deze iftar die plaats vond op 3 juni 2017 in de Kerk van Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw in Borgerhout, werd georganiseerd in samenwerking met de kerk, vzw Syrische vrijwilligers, Le Comptoir en de Stad Antwerpen. Iedereen was welkom ongeacht de geloofsovertuiging. Dit vertaalde zich ook in de aanwezigheid van heel wat niet-gelovigen en andersgelovigen.

Voor de maaltijd vond een gesprek plaats met vertegenwoordigers van de christelijke, joodse en islamitische gemeenschap: imam Khalid Benhaddou die de Prijs voor de Mensenrechten won, priester Rik Hoet en Haberkorn Amir van Een Andere Joodse Stem. Na het gesprek volgde een gezamenlijk interreligieus gebed. Vrouwen en mannen zaten door elkaar en er werd muziek afgespeeld in de kerk. Dit kan u waarnemen in het videoverslag dat gemaakt werd van de activiteit: <https://www.youtube.com/watch?v=cAdQuD9N-g0> . De activiteit haalde ook de voorpagina van de lokale editie van Kerk & Leven.

VOEM heeft met andere woorden de vrijwilligster leren kennen als een geëngageerde vrouw die met een breed en divers netwerk in staat was om socio-culturele activiteiten met een open en verbindend karakter te organiseren.

In de zomer wilde de vrijwilligster een lessenreeks organiseren met gastspreker Ali Hourri. Ali Hourri heeft ze leren kennen via verschillende kanalen:

- een lezing getiteld 'Antwerpen. Dit is Mohammed vzw' die plaats vond op 9 april 2016 in de Antwerpse stadszaal De Shelter

- een lezingenreeks van 8 weken getiteld 'Dit is Mohamed. De laatste momenten van de beste der mensen' die startte op 18 september 2016 en plaats vond in de Antwerpse stadszaal de Shelter

- een lezing getiteld 'het ideale leven binnen de Medina' die plaats vond in Antwerp Expo op 13 mei 2017

- een facebookkanaal dat door meer dan 34 000 Vlamingen en Nederlanders wordt gevolgd, in het bijzonder door jongeren

Met deze lessenreeks wilde de vrijwilligster de positieve identiteitsontwikkeling van Antwerpse jongeren bewerkstelligen.

Op 25 augustus 2017 heeft de vrijwilligster hiervoor raad gevraagd aan de voorzitter van VOEM die reeds enkele decennia als islamleerkracht werkt. De voorzitter van VOEM heeft daarop de vrijwilligster gevraagd het lesmateriaal op te vragen bij de gastspreker Ali Hourri. Dit om na te gaan of het lesmateriaal al dan niet in overeenstemming was met de democratische beginselen. De vrijwilligster heeft de voorzitter het lesmateriaal van zijn vorige modules verstuurd. De voorzitter heeft dit gecontroleerd en heeft op basis van zijn ervaring als islamleerkracht ingeschat dat de inhoud van het lesmateriaal niet gelinkt kon worden aan extremistisch gedachtegoed. De bijlagen van het lesmateriaal en de notities van de vrijwilligster zijn ter plaatse ter beschikking in de kantoren van VOEM.

Op 28 augustus 2017 heeft de vrijwilligster op eigen initiatief een aanvraag ingediend in naam van VOEM bij de stad Antwerpen om een zaal van het Gemeenschapscentrum Den Tir af te huren voor een lezingenreeks over Arabische Geschiedenis. Deze lezingenreeks zou bestaan uit drie delen. Het eerste deel zou handelen over de Arabische geschiedenis, de oorsprong van de islamitische cultuur en de geschiedenis voor en na de periode van de profeet in Mekka. De stammen, de conflicten, akkoorden, taal en gewoontes uit die tijd werden aangehaald. Het tweede deel zou handelen over migratie en de internationale spreiding van culturen. En tot slot zou de lessenreeks afgesloten worden met de toekomst van het islamitisch denken en diens filosofische bevruchting met niet-moslims en andersdenkenden.

Op 1 september 2017 stuurt de vrijwilligster een mail naar verschillende potentiële geïnteresseerden waaronder de voorzitter van VOEM met de vraag om de flyer over de

lessenreeks door gastspreker Ali Hourī door te sturen. Ze vermeldt dat *“iedereen de kans krijgt om te leren over de handelingen en het gedrag van de profeet Mohamed Vrede Zij Met Hem”*. De voorzitter stuurt deze mail door naar een aantal potentiële geïnteresseerden.

Na het incident

Op 21 november stuurt het Antwerps stadsbestuur een exploot met de beslissing getiteld “Stopzetting verhuur Gemeenschapscentrum Den Tir”. In de media werd verklaard dat de ambtenaren voor de zaalverhuur tot twee keer toe hebben gevraagd waarover de lessenreeks zou gaan, en dat het antwoord ‘Arabische geschiedenis’ luidde. De stadsdiensten hebben echter nooit contact opgenomen met de werking of het bestuur van VOEM. De stadsdiensten hebben de vrijwilligster gecontacteerd die de aanvraag op eigen initiatief in naam van VOEM heeft ingediend.

Hieraan moet toegevoegd worden dat de **lessenreeks in Den Tir niets te maken heeft met de Nieuwsuur-reportage over de lezing in het Genkse stadhuis**. In het artikel van De Standaard van 22 november getiteld *‘Straks organiseren moslims lezingen in het geheim’* staat dat de voorzitter van VOEM zou gezegd hebben: *‘Over de werking in Genk hebben we nog nooit klachten ontvangen, ook niet over de acht lezingen die Ali Hourī tot dusver al gaf. We zijn al dertig jaar actief en dit hebben we nog nooit meegemaakt. Souissi plande gisteravond laat nog overleg met de Genkse vrijwilligster die de bewuste lezing organiseerde.’* Dit klopt niet. VOEM heeft niets te maken met de lezing in Genk en ook niets met de vereniging Al Qiblah – Het Kompas, een afdeling van een andere koepelorganisatie, die de lezingenreeks in Genk organiseerde. Er is ook geen Genkse vrijwilligster bij VOEM. Daarnaast verklaarde de Genkse burgemeester dat aan OCAD werd gevraagd of de sprekers van het Genks event bij hen gekend waren, wat niet het geval bleek. Op het event was er daarenboven een politieagent aanwezig die geen oproepen tot geweld of haatzaaiende boodschappen heeft kunnen vaststellen.

Na ontvangst van de brief van het Antwerps stadsbestuur heeft de voorzitter van de raad van bestuur op de avond van 21 november 2017 de gastspreker Ali Hourī ontboden op het kantoor van VOEM. Ook de vrijwilligster was aanwezig.

De gastspreker werd uitgebreid bevraagd. Na dit diepgaand gesprek is besloten om elke samenwerking met de lesgever met onmiddellijke ingang stop te zetten. De stopzetting van de samenwerking gebeurde op basis van het gesprek en niet op basis van de inhoud van de lessenreeks. De voorzitter meldde aan de lesgever dat gezien de commotie de lessenreeks stopgezet zou worden. Hierop reageerde de lesgever dat hij

ermee zou willen doorgaan in een andere zaal (omdat de mensen hebben betaald), desnoods in het geheim. Op dat moment heeft de voorzitter verklaard om alle samenwerking stop te zetten, omdat de activiteiten van VOEM per definitie open, openbaar en toegankelijk moeten zijn.

De vrijwilligster heeft verslag uitgebracht over het verloop van de lessenreeks die liep van 19 september tot 14 november. Uit het verslag blijkt het volgende:

- De samenwerking met Den Tir verliep goed. Er kwam geen enkele klacht vanuit Den Tir.
- 19 mensen hebben deelgenomen aan deze lessenreeks. Tijdens de lessen was er op geen enkel moment sprake van haatdragende, seksistische of ondemocratische boodschappen die in strijd zouden zijn met de regelgeving. Over muziek werd met geen woord gerept. Mannen en vrouwen zaten door elkaar, tenzij er op eigen initiatief gekozen werd om apart te zitten. Tijdens de pauzes werd er met elkaar gekeuveld in een open sfeer. Nooit was er sprake van het toepassen van rituelen die gelinkt kunnen worden aan geloofsbeleving. Zo werd er ook niet opgeroepen om samen te bidden. Componenten die wel naar boven kwamen tijdens de lezing, waren o.a. blijven participeren en bijdragen aan de maatschappij en eenieder met respect behandelen, ongeacht geloof of afkomst en alle vormen van geweld ten alle tijde ten strengste veroordelen. Dat bleek uit het verslag van de vrijwilligster die ze schriftelijk gaf op 22 november. En dat bleek ook uit de getuigenissen van de deelnemers over de lessenreeks.

Binnen VOEM werd ondertussen ook onderzocht welke professionele en financiële ondersteuning werd gegeven door de werking van VOEM in de organisatie van deze lessenreeks.

De enige professionele ondersteuning die VOEM als werking heeft geboden aan de vrijwilligster in de organisatie van deze lessenreeks, is de affiche op vraag van de vrijwilligster posten op de facebookpagina van VOEM. Omdat de vrijwilligster reeds verschillende activiteiten heeft georganiseerd, heeft de betrokken medewerker deze affiche geplaatst op de pagina zonder te vragen naar het wat of waarom.

Wat de financiële ondersteuning betreft, werd de zaal niet betaald met Vlaamse middelen. De rekening van de zaal werd door de vrijwilligster bezorgd aan de gastspreker. Er is geen affiche opgemaakt door de medewerkers van VOEM. De affiche werd ontworpen door het team van Ali Hourri.

Aan de vrijwilligster werd ook gevraagd het aanvraagformulier voor de huur van de zaal Den Tir aan VOEM over te maken zoals zij die heeft ingediend bij de stad. De vrijwilligster gaf tevens aan dat de voorzitter teleurgesteld was dat zij de aanvraag vanuit VOEM zonder vermelding van haar eigen kern heeft ingediend maar dat zij dit met de beste intenties had gedaan. Hierdoor ontstond immers de indruk dat VOEM de rechtstreekse organisator was. Ook werd de vrijwilligster gevraagd waarom ze 'Arabische geschiedenis' als omschrijving van de activiteit in het Antwerps aanvraagformulier had geplaatst.

Hier moet opgemerkt worden dat in de cultuurpactwet een aantal waarborgen zijn betreffende het gebruik van de culturele infrastructuur opgenomen. Zo stelt artikel 4 als beginsel dat elke overheid die permanent over een infrastructuur beschikt, zich moet onthouden van enigerlei vorm van discriminatie, uitsluiting, beperking of voorkeur om ideologische of filosofische redenen. Artikel 15 verduidelijkt dat elke erkende culturele groepering of organisatie, zich al dan niet beroepend op een bepaalde ideologische of filosofische strekking, de culturele infrastructuur moet kunnen gebruiken die beheerd worden onder het gezag van de overheid. Het beheers- of bestuursorgaan van een infrastructuur kan uiteraard een gebruiksreglement opstellen, maar de gebruiksvoorwaarden mogen uitsluitend gebaseerd zijn op de materiële kenmerken van de infrastructuur. Ten slotte verbiedt artikel 17 de overheid en de beheers- of bestuursorganen zich te mengen in de programmering of de inhoud van activiteiten die plaats hebben in de culturele infrastructuur.

De vrijwilligster begreep ook niet van waar de hetze kwam. De vrijwilligster gaf aan dat Ali Houri reeds 14 jaren les gaf in Nederland en Vlaanderen (o.m. in verschillende Antwerpse stadszalen). Dat Ali Houri een forum kreeg in de reportage 'Allah in Europa' van Jan Leyers. En dat Ali Houri werd beschouwd als één van de beste sprekers door imam Benhaddou die de Prijs voor de Mensenrechten won. Ze begreep zodoende niet van waar plots die hetze kwam. Op dat moment wist ze nog niet dat de gastspreker een oproep had gedaan op facebook om geld te storten voor een terreurverdachte.

2. Maatregelen

VOEM heeft maatregelen te nemen omdat ze inderdaad verschillende fouten heeft gemaakt door niet waakzaam genoeg te zijn. Zo werd bijvoorbeeld een aanvraag ingediend om een zaal te huren door een vrijwilligster in naam van VOEM zonder dat de werking van VOEM hiervan wist. VOEM moet ervoor zorgen dat de werkprocedures en de interne afspraken nog helderder geformuleerd worden. Daarom heeft de koepelorganisatie in het kader van het vernieuwde decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk en vanuit de wens van de raad van bestuur om een professionele

zakelijke organisatie te worden, beslist – nog voor het incident plaats vond – om een strategisch planner aan te werven.

De strategische planner, aangeworven op 14 november, heeft als opdracht VOEM te hervormen tot een zakelijke professionele organisatie met een heldere organisatiecultuur. Zo dienen onder meer de gehanteerde rollen en processen nog meer verduidelijkt en verfijnd te worden, en dienen de regels en werkprocedures verscherpt te worden. Wanneer mag het logo van de organisatie gebruikt worden? Welke rol en taken nemen vrijwilligers op? Op welke manier wordt vorm gegeven aan de betrokkenheid, inspraak, participatie en ondersteuning van vrijwilligers? Door wie worden de zaalaanvragen en projectaanvragen aangevraagd, goedgekeurd en ondertekend? Op welke manier worden de afdelingen ondersteund, al dan niet door professionele medewerkers? Enzovoort.

De bedoeling is om fouten zo veel mogelijk te voorkomen door middel van een betere communicatiestrategie binnen VOEM. VOEM moet hier veel meer over waken.